

Křesťanské hodnoty a liberálně-konzervativní politika

05.května 2004 Jakub Schmitz

Diskusní fórum Modrý pták pokračovalo 15. dubna debatou o vztahu křesťanství a pravicové politiky. Hosty večera byli bývalý poslanec Marek Benda a ekonom a politolog Marek Loužek, jinak též analytik Centra pro ekonomiku a politiku.

Marek Benda ve svém úvodním příspěvku nejprve připomněl „mírovou smlouvu mezi konzervativci a liberály“, která dnes charakterizuje českou pravicovou politiku. Je to smlouva postavená na přesvědčení, že spory o některé hodnotové otázky musejí ustoupit do pozadí v době, kdy se vede zásadní boj o svobodu a osobní odpovědnost.

Dále hovořil o dvojí odpovědnosti, kterou křesťanství do Evropy přineslo. První je odpovědnost vertikální, tedy odpovědnost vůči Bohu, který je promítnutím hodnot ve společnosti. Z ní vyplývá jistá hierarchie hodnot, v níž na prvním místě stojí lidský život a lidská svoboda. Dále z této odpovědnosti vyplývá sounáležitost s minulými i budoucími generacemi, jež omezuje jednání akcentující okamžitý užitek za cenu popření minulosti či zatěžování budoucnosti. Jako typický příklad takového nezodpovědného jednání pak Marek Benda uvedl chování sociálnědemokratických vlád. Horizontální, tedy lidská odpovědnost vyplývá z Kristovy oběti za každého člověka. Tato odpovědnost dala vzniknout specificky křesťanskému pojetí lidských práv, založených na hodnotě každého individua, které se mimo jiné odrazilo v demokratickém uspořádání, kde „názor profesora má stejnou váhu jako názor kopáče“. Představa dědičného hříchu, kterým jsou stíženi všichni lidé bez rozdílu, pak stojí proti všem utopiím, které chtějí člověka vylepšovat politickými prostředky. Na závěr pak upozornil na deformaci ideálu lidských práv, ke které došlo rozšiřováním katalogu na sociální práva. Tedy tím, že od práv se přešlo k nárokům, jakými jsou bezplatné školství, zdravotnictví apod.

Marek Loužek se poté zamyslel nad tím, zda politika může být křesťanská. Připomněl teorii Maxe Webera o etice smýšlení a etice odpovědnosti a jejich rozporu. Zatímco první z nich velí konat dobro, pak druhá z nich volí mezi větším a menším zle. A právě druhá je vlastní politice. Došel k tomu, že „kdo hledá spásu, ať ji nehledá v politice“. Proto Marek Loužek pochybuje o tom, že by mohla existovat nějaká „křesťanská politika“. Dále hovořil o tzv. křesťanských stranách. Ty se však podle jeho názoru neliší od ostatních liberálních nebo konzervativních stran. V této souvislosti jmenoval některé strany, jejichž název obsahuje slovo „křesťanský“ (německá CDU/CSU nebo strany v Beneluxu) a naopak jiné, které zastupují nábožensky orientované voliče a přitom se jmenují úplně jinak (např. američtí republikáni). Tuto pasáž zakončil slovy, že „kvůli tématům, jako jdou potraty, není třeba zakládat politickou stranu“. Třetí část byla věnována křesťanství jako politickému programu. Marek Loužek připomněl papežské encykliky, katolickou sociální nauku a jejich přílišnou obecnost, ze které se politický program vyvodit nedá. Také připomněl pastýřský list „Pokoj a dobro“, který byl příkladem nevhodného angažmá církve v politice. Připomněl, že „síla církve spočívá v její barevnosti a pluralitě, nikoli šedivosti a uniformitě.“ Na závěr hovořil o církvi jako zájmové skupině. Tato situace podle něj nastává vždy, když církev ovlivňuje své vlastní právní postavení, majetek apod. Tehdy se chovají jako lobbisté a není na místě s nimi zacházet jako s jakoukoli jinou podobnou organizací. Vyslovil se také pro pluralistický model soužití státu a církví, model, kde církve soutěží o vliv s ostatními společenskými skupinami.

V následné živé diskusi se hovořilo o otázkách povinné náboženské či etické výchovy ve školách, o příčinách nízké religiozity českých zemí, o dobrovolné a vynucené solidaritě, roli náboženských charitativních organizací, vlivu náboženství na etiku ve zdravotnictví a sociálních službách, názorech katolické církve na kapitalismus a řadě dalších zajímavých témat.